

Βιβλιοπαρουσίασις

Πρωτοπρεσβύτερος Πέτρος Χίρς

*Ἡ ἐκκλησιολογικὴ ἀναθεώρηση
τῆς Β' Βατικανῆς Συνόδου
Μία Ὁρθόδοξη διερεύνηση
τοῦ Βαπτίσματος καὶ τῆς Ἐκκλησίας
κατὰ τὸ Διάταγμα περὶ Οἰκουμενισμοῦ*

*Ἐκδόσεις «Uncut Mountain Press»,
Πετροκέρασα Θεσσαλονίκης, Ὀκτώβριος 2014,
σελίδες 360.*

Στὸ κέντρο τοῦ θεολογικοῦ στοχασμοῦ στὸ πλαίσιο τῆς οἰκουμενικῆς κίνησης σήμερα εἶναι τὸ μυστήριο τοῦ Βαπτίσματος. **Τ**ὸ Βάπτισμα ὡς βάση γιὰ τὴ χριστιανικὴ ἐνότητα ἔχει προωθηθεῖ καὶ ἐπιμελῶς διερευνηθεῖ ἀπὸ τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς θεολόγους, ἰδίως ἀπὸ τὴν Β' Βατικανὴ Σύνοδο τοῦ 1962-1965, ὅσο καὶ ἀπὸ τοὺς Προτεστάντες θεολόγους στὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν. **Σ**τὴν συζήτηση αὐτὴ ἔχουν συμμετάσχει καὶ Ὁρθόδοξοι θεολόγοι, ἀλλὰ ἐν πολλοῖς ὡς ἐπισκέπτες σὲ ξένη θεολογικὴ χώρα. **Α**ὐτὸ συμβαίνει ἐπειδὴ, ἐνῶ οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ καὶ οἱ Προτεστάντες μοιράζονται μίαν κοινὴν ἱστορίαν καὶ ἔχουν πολλὰς ἐκκλησιολογικὰς θέσεις κοινές, οἱ Ὁρθόδοξοι προσεγγίζουν τὸ ζήτημα μὲ μίαν τελείως διαφορετικὴν ἱστορικὴν ἐμπειρίαν καὶ σειράν θεολογικῶν προϋποθέσεων. **Ἐ**χουν ἱστορικὴ μνήμη, ἢ ὅποια διατηρεῖ τὴν πατερικὴν ὁμοφωνίαν τῶν πρώτων τεσσάρων αἰώνων μ.Χ. ὡς τὴν ἀφετηρίαν καὶ τὴν καρδίαν τοῦ ζητήματος ἀκόμη μέχρι σήμερα.

Ἡ προοπτική τοῦ Βαπτίσματος γιὰ νὰ εἶναι τὸ κλειδί ποῦ θὰ ἀνοίξει τὴν θύρα πρὸς τὴν ἐνότητα δὲν ἀναγνωρίστηκε πλήρως μέχρι τὴ σύγκληση τῆς Β΄ Βατικανῆς Συνόδου. **Μ**ὲ τὴν ἀναγνώριση ἀπὸ τὴν Σύνοδο ἀμφοτέρων, τῆς ἐγκυρότητας καὶ ἀποτελεσματικότητος τοῦ μὴ ρωμαιοκαθολικοῦ Βαπτίσματος καθὼς καὶ τῆς ἤδη ὑπάρχουσας ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητας, ἂν καὶ ἀτελοῦς, τὸ ἐνδιαφέρον ὄλων στράφηκε πρὸς τὸ Βάπτισμα.

Παρὰ τὴν ἐκτεταμένη οἰκουμενικὴ βιβλιογραφία ἐπὶ τοῦ θέματος, οἱ ἐπιστήμονες παρέβλεψαν νὰ ἐξετάσουν σημαντικὰς ἀντιφάσεις, ἱστορικὰς ὅσο καὶ ἐκκλησιολογικὰς, ποῦ ὑπάρχουν στὸ σχετικὸ διάταγμα τῆς Συνόδου, *Unitatis Redintegratio* (UR), ὅπως καὶ τὴν ἱστορικὴ καὶ θεολογικὴ διαδρομὴ ποῦ εἶχε ὡς κατάληξη τὸ UR. **Ὡ**ς ἐκ τούτου, πρῶτα θεολογικὰ συμπεράσματα ἐξήχθησαν καὶ ἐγκωμιάστηκαν χωρὶς νὰ ληφθεῖ δεόντως ὑπ' ὄψιν ἡ Πατερικὴ καὶ Ὁρθόδοξη θεώρηση.

Ἡ παρούσα διατριβὴ ἐλπίζει νὰ καλύψει αὐτὸ τὸ κενὸ παρουσιάζοντας μίαν κριτικὴ ἐπισκόπηση τῆς θέσεως τοῦ Βαπτίσματος στὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ἔχει ἀποτυπωθεῖ στὸ ἐν λόγω Διάταγμα (UR). **Αὐ**τὴ ἡ κριτικὴ θὰ συμβάλει συνάμα σὲ μίαν πληρέστερη κατανόηση τῆς Ὁρθόδοξης θεωρήσεως γιὰ τὴν θέση ποῦ ἔχει τὸ Βάπτισμα στὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Στόχος μας σ' αὐτὴ τὴν μελέτη εἶναι ἡ συστηματικὴ παρουσίαση τῶν κύριων σημείων τῆς δογματικῆς διδασκαλίας περὶ Βαπτίσματος καὶ Ἐκκλησίας στὸ UR, μὲ σημαντικὰς ἀναφορὰς στὸ Περὶ Ἐκκλησίας Σύνταγμα, *Lumen Gentium*. **Π**ροκειμένου νὰ κατανοήσουμε καλύτερα τὸ ἱστορικὸ καὶ θεολογικὸ πλαίσιο τοῦ UR, θὰ ἐντρυφήσουμε σὲ ὀρισμένες πτυχὲς τῆς ἱστορικῆς του ἀνάπτυξης. **Ἐ**πίκεντρο τῆς κριτικῆς ἐξέτασης θὰ εἶναι ἰδίως τὰ σημεία ποῦ ἀντίκεινται στὴν δογματικὴ διδασκαλία τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας.

Ὡς δεῦτερο ἐπιμέρους στόχο τῆς μελέτης μας, ἐξετάζουμε τὸν ἰσχυρισμὸ ποῦ προέβαλαν οἱ συγγραφεῖς καὶ θιασῶτες τῆς νέας ἐκκλησιολογίας τῆς Συνόδου, ὅτι αὐτὴ ἀντιπροσωπεύει

μία ἐπιστροφή στις πηγές –ressourcement– και πώς ἡ Σύνοδος ὄχι μόνον δὲν ἦταν μία ἀπομάκρυνση ἀπὸ τὴν Παράδοση, ἀλλὰ ἀπεναντίας ἦταν μία νέα πραγμάτωση τῆς Παραδόσεως. **Θ**ὰ ἀπαντήσουμε στὸ κρίσιμο ἐρώτημα: πέτυχαν οἱ θεολόγοι τῆς Β΄ Βατικανῆς νὰ ἐπαναφέρουν τὸν Ρωμαιοκαθολικισμό στὴν ἐκκλησιολογία τῆς Ἐκκλησίας τῆς πρώτης χιλιετίας, ἢ μήπως, παρὰ τὶς δηλωθεῖσες προθέσεις τους ἀπέτυχαν ἀπ’ αὐτὴν τὴν ἀποψη;

Η μελέτη μας χωρίζεται σὲ δύο μέρη. **Σ**τὸ πρῶτο μέρος περιγράφουμε τὶς βασικὲς πτυχὲς τῆς ἱστορικῆς ἀνάπτυξης τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς διδασκαλίας περὶ Βαπτίσματος καὶ Ἐκκλησίας. **Σ**τὸ δεύτερο μέρος, ἐξετάζουμε τὴν διδασκαλία τῆς Συνόδου περὶ Βαπτίσματος καὶ Ἐκκλησίας, ὅπως αὐτὴ ἐκφράστηκε στὶς δύο προαναφερθεῖσες ἐγκυκλίους, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν *communio* ἐκκλησιολογία ὡς τὴν κατευθυντήρια ἔννοια τῆς διδασκαλίας τῆς Συνόδου.

* * *

Ὁ Συγγραφέας

Ὁ Πρωτοπρεσβύτερος Πέτρος Χίρς εἶναι Ἐφημέριος τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ Πετροκεράσων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἱερισσοῦ, Ἁγίου Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου. **Α**νετράφη σὲ οἰκογένεια ἀγγλικανοῦ ἱερέα τῶν Η.Π.Α., πὸν μετεστράφη στὴν Ὀρθοδοξία. **Εἶναι** ἀπόφοιτος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ κάτοχος μεταπτυχιακοῦ καὶ διδακτορικοῦ τίτλου στὸν τομέα τῆς Δογματικῆς Θεολογίας τοῦ Α.Π.Θ. **Ὁ** π. Χίρς εἶναι ἰδρυτὴς καὶ πρῶτος ἐπιμελητὴς τοῦ περιοδικοῦ *Divine Ascent, A Journal of Orthodox Faith* καὶ συγγραφέας θεολογικῶν ἀρθρῶν. **Εἶναι** συγγραφέας τοῦ βιβλίου *The Missionary Origins of Modern Ecumenism: Milestones Leading up to 1920* καθὼς καὶ μεταφραστὴς διαφόρων βιβλίων...

* * *

Περιεχόμενα τοῦ βιβλίου

Πρόλογος.

Πρόλογος τῆς ἀγγλικῆς ἐκδόσεως.

Πρόλογος συγγραφέα.

Πηγές.

Εισαγωγή: Ιστορικό και θεολογικό πλαίσιο.

Μέρος Α΄

Σημεία-κλειδιά στην ιστορική ανάπτυξη τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς διδασκαλίας περὶ Βαπτίσματος καὶ Ἐκκλησίας

Εἰσαγωγή.

Κεφάλαιο Πρῶτο

Τὸ Βάπτισμα ὡς ἡ βάση νέας οἰκουμενικῆς ἀδελφότητος.

Κεφάλαιο Δεύτερο

Ἡ πρὸ τῆς Συνόδου διδασκαλία: Μία ἔκφραση «μυστηριακοῦ μινιμαλισμοῦ».

α. Ὁ ἱερουργὸς τοῦ μυστηρίου τοῦ Βαπτίσματος: βαπτισμένος ἢ ἀβάπτιστος, πιστὸς ἢ ἄπιστος.

β. Μέθοδος Βαπτίσματος: Κατάδυση, ἐπίχυση καὶ ραντισμὸς.

Κεφάλαιο Τρίτο

Μυστηριακὸς μινιμαλισμὸς καὶ πληρότητα.

Κεφάλαιο Τέταρτο

Συνέχεια καὶ ἀσυνέχεια: οἱ βαθύτερες ρίζες τῆς μυστηριακῆς θεολογίας στὸν ἱερὸ Αὐγουστῖνο.

Κεφάλαιο Πέμπτο

Ἡ Ἀκινάτεια ρήξη μὲ τὸν Αὐγουστῖνο περὶ τοῦ Βαπτίσματος ἐκτὸς Ἐκκλησίας.

Κεφάλαιο Ἑκτο

Τί σημαίνει «μέλος τῆς Ἐκκλησίας».

Κεφάλαιο Ἑβδομο

Contra, ἱερὸς Αὐγουστῖνος καὶ ἡ διαμόρφωση τῆς νέας Ἐκκλησιολογίας.

Κεφάλαιο Ὀγδοο

Παράκαμψη τῆς Mystici Corporis: Τὸ ἀνοιγμα τοῦ καρδινάλιου Bea τὶς παραμονές τῆς Συνόδου.

Μέρος Β'

Τὸ Βάπτισμα καὶ ἡ Ἐκκλησία κατὰ τὸ Διάταγμα περὶ Οἰκουμενισμοῦ - Unitatis Redintegratio

Εἰσαγωγή - Περιεχόμενο καὶ στόχοι τοῦ UR.

Ποιμαντικοὶ στόχοι τοῦ UR.

Ἡ σημασία τοῦ UR γιὰ τὴν Οἰκουμενικὴ Κίνηση.

Κεφάλαιο Πρῶτο

Τὸ Βάπτισμα καὶ ἡ Ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας στό UR.

α. Τριπλῆ ἀναγνώριση.

β. Ἐκκλησιαστικὴ ἐνότητα διὰ τῶν «στοιχείων».

γ. Ἡ ὄρατὴ καὶ ἀόρατὴ Ἐκκλησία.

Κεφάλαιο Δεύτερο

Ἡ διάκριση τοῦ Πνεύματος στό UR.

Κεφάλαιο Τρίτο

Communio: Ἡ νέα Οἰκουμενικὴ ἀντίληψη καὶ κατευθυντήρια ἔννοια.

α. Ἡ διπλῆ ἐνότητα τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ιδιότητος τοῦ μέλους.

β. Διαβάθμιση τῆς ιδιότητος τῶν μελῶν στό σῶμα.

γ. Δύο εἶδη Βαπτίσματος.

δ. Ἐκούσια καὶ ἀκούσια ἐνότητα.

ε. Μία κοινωνία ποικίλων βαθμῶν πληρότητας.

Κεφάλαιο Τέταρτο

Πληρότητα, ἐνότητα καὶ ταυτότητα τῆς Ἐκκλησίας.

α. Dominus Iesus: Ἡ πλήρης πραγματοποίηση τῆς Ἐκκλησίας ἀπαιτεῖ κοινωνία μὲ τὸν Πάπα.

β. Τὸ κριτήριο ἀναγνωρίσεως τῶν αὐθεντικῶν μυστηρίων.

γ. Ὁ Χριστὸς τῶν Μυστηρίων, ὁ Χριστὸς τῆς δογματικῆς ἀλήθειας.

δ. Τὸ πλήρωμα τοῦ Χριστοῦ, ἡ Ἐκκλησία.

ε. Ἡ πληρότητα ὡς ταυτότητα.

στ. Ταυτότητα τοῦ Βαπτίσματος: Μύηση στὴν Ἐκκλησία, στὴν Εὐχαριστία.

